

GM Jiří Štoček:

Osm partií Rudolfa Spielmanna

Poznámka: Nejedná se o konečnou verzi článku

Úvodem

Tato stať se týká šachové historie, konkrétně je jejím tématem několik málo ukázek z tvorby Rudolfa Spielmanna, brilantního mistra předválečného období. Komentáře k partiím nejsou konzultovány s nynější výpočetní technikou. Některé z partií - pravděpodobně všechny - byly již v různých pramenech komentovány. Je možné, že naše komentáře přinesou na některé momenty partií nový pohled. Stejně tak připouštíme, že možná opomineme některé podstatné skutečnosti, které již předchozí komentátoři odhalili. Mnozí kritici nebudou jistě souhlasit s takovým přístupem. Zajisté bylo možné naopak pečlivě shromáždit dostupné prameny a provádět jen jejich drobnou korekci. Takový přístup je ostatně v literatuře obvyklejší, ačkoliv mnozí autoři, nesvázaní v šachovém světě nedostatečně prosazovanými konvencemi, na tyto předchozí prameny občas neodkazují. Kritici by však měli mít na paměti, že předkládaná stať je publikována zcela volně, bez jakéhokoliv hmotného prospěchu autora. Tento si proto vyhrazuje právo, aby práce na stati pro něho byla potěšením, nikoliv utrpením. Věříme, že totéž bude platit i ve věci dojmu většiny laskavých čtenářů.

Spielmannovo místo v historii

V turnajových tabulkách meziválečného období patřil Rudolf Spielmann mezi plejádu mistrů, kteří dospěli jen těsně pod vrchol šachového Olympu, jen celkem málo chybělo, aby se reálně uvažovalo o jejich zápase o nejvyšší titul. Jeho soupeřníci v tomto smyslu byli Aaron Nimcovič a Richard Réti. Ačkoliv jako praktický hráč zaznamenal srovnatelné turnajové úspěchy, v základních učebnicích šachu je jeho jméno zmiňováno s nižší frekvencí. Je tomu tak proto, že podle obecného mínění na rozdíl od svých kolegů nebyl autorem "globálních" objevů v oblasti šachové strategie. To je ovšem záležitost náhledu. Jeho největší přínos leží v oblasti, jejíž význam nebyl tehdy, ani dosti dlouho poté, kritiky doceněn. A později, když se jím rozvíjené metody staly samozřejmými, se již revizí starších interpretací zabýval málokdo. Jako reprezentant směru prosazujícího dynamičtější pojetí strategie byl Spielmann do určité míry zastíněn mistrem světa Aljechinem, což však nemůže snižovat jeho význam. A pak, jeho styl byl, jako u všech velkých šachistů, přece jen v mnoha směrech zcela osobitý.

Jeho současník Richard Réti chápal jeho roli zhruba takto: "...Spielmannovými vzory jsou Anderssen a Čigorin. Je posledním bardem gambitové hry, obzvláště se pokoušející vdechnout nový život královskému gambitu. Nyní (1929) je již možné zhodnotit snahy a úspěchy Spielmanna z historického hlediska (*poněkud sporný názor, pozn. aut.*). Ukázal se být ke svým úkolům mimořádně dobře vybaven, vládl v nejvyšší míře nejen kombinačním nadáním a fantazií...Odsud je zcela pochopitelné, že dosáhl vynikajících úspěchů, ale že zároveň jeho hlavní snažení přece jen skončilo nezdarem...Partie, které vyhrál ve starém stylu, jsou nanejvýš zajímavé, avšak nepřesvědčivé..."

Aby nedošlo k nedorozumění, Réti zde polemizuje s šachovými názory, nikoliv s osobou kolegy. Jeho komentář vypovídá cenným způsobem nejen o Spielmannově, ale i o jeho vlastním přístupu k šachovým problémům. Kdyby býval mohl vidět vývoj šachu alespoň ve třicátých letech, dost možná by svůj náhled poněkud přehodnotil. Dnes, po několika

desítkách let, je již nesporně možná historická perspektiva. Jsou například partie Tala bezvýhradně "přesvědčivé?!" Spielmann možná neobrodil svůj oblíbený královský gambit, ale pomohl zabudovat metody, prvně rozvíjené v aréně tohoto zahájení, do celkového pojetí šachové strategie.

Spielmann byl, náhledem dvacátých let, "posledním romantikem", zároveň ale také dokázal postupovat jako střízlivý praktik. Pokud měl dojem, že je to rozumné řešení, dovedl umně udržovat "remízový kurs". Viz například partie s Alexandrem Aljechinem z let 1925 - 1938. Dokud uznání šachovou veřejností záleží téměř výhradně na počtu bodů v turnajové tabulce, je i schopnost "profesionálně zremízovat" nevyhnutelně součástí umění praktického hráče. Dnešní praktik si tohoto Spielmannova umění nevyhnutelně všimne, přehrává-li si jeho partie jednu po druhé v databázi. Zmiňujeme se o této okolnosti v kladném smyslu, neboť i šachista se musí občas přizpůsobit okolnostem.

V polovině třicátých let Spielmann publikoval knihu, v níž se na základě vlastních zkušeností pokusil klasifikovat oběti materiálu v souvislosti s celkovou strategií. Byl to asi první pokus o vytvoření teoretického rámce nad danou oblastí šachu. Pokud můžeme soudit, jeho klasifikace se příliš neujala, možná protože v porovnání s členěním materiálu, obvykle užívaným v dnešních sbírkách, hlouběji souvisela s podstatou věci.

Celkově máme dojem, že Spielmann je v obecném šachově-historickém povědomí hodnocen jako teoretik i praktický hráč o něco níže, než by objektivně zasluhoval.

Partiové ukázky

V počátcích své šachové dráhy byl Rudolf Spielmann o pár měsíců mladším konkurentem našeho Oldřicha Durase. Od počátku platil za hráče ostrého, kombinačního stylu. Již v St. Peterburgu 1909 se právě s Durasem rozdělil o 3.-4. místo, byť s odstupem za vítěznou dvojicí Laskerem a Rubinsteinem. První ukázka pochází ze zápasu na malý (podle tehdejších měřítek) počet partií, jakých Spielmann sehrál za svou kariéru několik desítek, a obvykle úspěšně. Partie je dosti známá. Jeho ostřílený soupeř se nevyrovnal s jemnostmi zahájení a Spielmann toho energicky a poučně využil. Za zmínku stojí jeho nijak ojedinělé úsilí o elegantní kombinační řešení v pozici, která byla již vyhraná i banálními prostředky. Taková snaha je nesmírně sympatická, zároveň však v omezeném čase praktické partie může být zrádná, jak se (nejen) Spielmann jistě mnohokrát přesvědčil.

SPIELMANN - MIESES

Regensburg 1910, 8. partie zápasu

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Jbd7 5.Jf3 c6 6.e3 Da5 7.Jd2 Sb4 8.Dc2 dxc4 Lépe 8...0-0 .Pokud chce černý brát na c4, je lepší tak učinit už v předchozím tahu. **9.Sxf6 Jxf6 10.Jxc4 Dc7** Čigorin zde jednou ustoupil na h5, jeho výhra však s kvalitou toho tahu nijak nesouvisela. **11.Sd3 Sd7?! 12.a3 Sd6** Nešťastné rozmístění figur, kterého bílý energicky využije. **13.e4 e5 14.f4! exd4 15.e5 Sf8 15...dxc3 16.Jxd6+ Kf8 17.Dxc3** s velkou převahou "zdarma", proto černý raději bere pěšce. Bílý však využije převahu ve vývinu bez větších překážek. **16.exf6 dxc3 17.De2+ Kd8 17...Se6 18.f5. 18.0-0-0 Dxf4+** Na 18...gxf6 by nejspíš následovalo 19.Vhf1 cxb2+ 20.Kxb2 Kc8 21.Sf5! (aby braní nebylo se šachem, to vysvětluje předchozí tahu). **19.Kb1 Kc7 20.Vhf1 Dg5 21.h4!** Snaží se dámu odvléci od pole e5. **21...Dc5 22.fxg7 Sxg7 23.Vxf7 Sd4 24.Vxd7+** Nepříliš složitá, zato však poučná kombinace. Aby černý nedostal rychle mat, musí odevzdat materiál. **24...Kxd7 25.Dg4+ Kc7 25...Kd8 26.Sc2. 26.Df4+ Se5 27.Jxe5 Vaf8 28.Dh2 Df2 29.Sc2 Vhg8** Nebo 29...Df4 30.Vd7+ Kb6 (30...Kc8 31.Dh3 Kb8 32.Dxc3; 30...Kb8 31.Vd8+) 31.Dg1+ Df2 32.Dd1, mj. s hrozbou Vxb7. Po výměně dam bílý vyhrává snadno. **30.Vd7+**

Kb6 31.Jc4+ Ka6 32.Dc7! Df1+ 33.Ka2 Dxc4+ 34.b3 Db5 35.a4 Db6 36.Sd3+ Ka5 37.De5+ c5 38.Vxb7 Vxg2+ 39.Ka3 Vg4 Poslední šancí byla léčka 39...c2, ale bílý vyhrává po 40.Sxc2 (40.Dc3+? Db4+ 41.Vxb4 c1S+ 42.Dxc1 cxb4#) 40...Vxc2 (40...Dxb7 41.Dxc5+ Ka6 42.Sd3+) 41.Vxb6 axb6 (41...Kxb6 42.Dd6+) 42.De7 Va8 43.Db7 Va6 44.Dc6. Spielmann počítal velmi daleko a přesně! **40.Vxb6 1-0**

Z nostalgie po zacházejících časech byly začátkem 20. století dosti často pořádány tzv. gambitové turnaje, s předepsaným gambitovým zahájením. V Opatiji 1912 byl striktně předepsán královský gambit. Spielmann převzal po Čigorinovi štafetu největšího znalce tohoto starobylého zahájení a podle očekávání v turnaji bezpečně zvítězil. Výborně si vedl i Richard Réti, jenž si úspěšnou hrou v tomto turnaji poprvé vydobyl značnou pozornost kritiků.

SPIELMANN - RÉTI

Opatija 1912

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Jf3 Jf6!? 4.Jc3 V hlavní variantě 4.e5 Jh5 dosahovali v tehdejších teoretických sporech černí dobrých výsledků, obvykle po 5.d4 d6. Zajímavé 5.De2 nepřineslo bílému úspěch po 5...Se7 6.d4 0-0 7.g4 fxd3 8.Jc3 d5 9.Sd2 Jc6 10.0-0-0 Sg4 11.Se3 f6 v partii Keres - Aljechin, Salzburg 1942. Později ale byla za bílého nalezena různá zesílení. **4...d5 5.e5** 5.exd5 Jxd5 se hrálo již v zápase Čigorin - Tarrasch, St.Peterburg 1893. Soudí se, že černý zde bez problémů vyrovnává hry. Spielmann zkouší ambicióznější, ale možná horší pokračování. **5...Je4** K nejasné hře vedlo také 5...Jh5 V porovnání s hlavní variantou černý nemůže hrát d7-d6 s podrytím předsunutého pěšce na e5, ačkoliv není jasné, nakolik je zde tato okolnost podstatná. **6.Se2** Vzhledem k částečnému zablokování středu nemá již typická "královskogambitová" oběť jezdece na f3 svou obvyklou účinnost. Proto selhává pokus o ambicióznější výstavbu 6.d3 Jxc3 7.bxc3 Jc6 8.d4 (8.Sxf4 d4 9.cxd4 Sb4+ 10.Sd2 Sxd2+ 11.Dxd2 Jxd4 s přechodem do varianty vídeňské hry, příznivé pro černého; 8.Se2 vede k postavení z partie) 8...g5 9.Sd3 (9.h4 g4 10.Jg1 f6! s iniciativou) 9...g4 10.Jg1 Dh4+ 11.Kf1 Sh6. **6...Jc6** Dobrý tah. Pokud ovšem černý plánoval g7-g5, bylo vhodnější zahrát rovnou 6...g5! 7.0-0 (7.d3 Jxc3 8.bxc3 g4!?) 7...Jc6, jako v partii Spielmann - Bogoljubov, Berlín 1919. Zde by totiž černý po 8.d3 měl nadějnou doplňkovou možnost 8...Sc5+ 9.d4 Sb6. Spielmann hrál ve zmíněné partii 8.Sb5, avšak bez úspěchu. **7.d3 Jxc3 8.bxc3 g5** Odpovídá duchu gambitového turnaje. Silně však stálo za úvahu 8...d4!? s dobrými protišancemi, například po 9.Sxf4 dxc3 10.d4 Jb4. **9.0-0 Vg8** Rozhodně zajímavý nápad! Zdá se však, že "k boji zblízka" je lépe připraven bílý. Střízlivější 9...Sg7 10.d4 0-0 vedlo ke komplikovanému postavení, ve kterém černý nestojí hůře. **10.d4 g4 11.Je1 f3 12.Sd3 Dh4 13.Sf4!** S hrozbou Sg3 a gxf3. Pak by měl bílý poziční převahu při vyrovnaném materiálu. **13...fxg2 14.Jxg2 Dh5 15.Vb1!** Málo zkušený čtenář nechť si povšimne tohoto momentu. Bílý aktivizuje vlastní figuru a současně brání dokončení vývinu soupeře. **15...Jd8 16.c4** Připravuje otevření hry v centru dříve, nežli se černý stihne zkonsolidovat. **16...Se6 17.Je3** Nejbližším úkolem bílého je prolomit opevnění v bodě d5. **17...dxc4** 17...c6 18.cxd5 cxd5 19.c4 by vedlo jen k dalšímu otevření hry, výhodnému lépe vyvinuté straně. **18.Se4!** Bílý se pochopitelně nezdržuje dobráním pěšce a staví svého střelce na dominující pozici, ve které plní útočné i obranné funkce. Postup d4-d5 hrozí s tempem. **18...c6 19.d5!** Lákavé 19.Vxb7 by nevytvářelo žádnou novou bezprostřední hrozbu, a tak by černý využil oddechového času k získání protihry po 19...Sh6! Vždyť bílý černopolný střelec likviduje aktivitu černého na královském křídle. **19...Sc5** Réti se brání vynalézavě! Po 19...cxd5 20.Jxd5 Sxd5 21.Dxd5 by byl rozhodující rozdíl v aktivitě a souhře figur patrný již i prostým okem. **20.Kh1!** Ne však 20.dxe6? Jxe6, kdy všechny černé figury ožívají. **20...Sxe3 21.dxe6! Jxe6** 21...Sxf4

22.Dd7+ Kf8 23.Vxf4. **22.Sxe3 Dxe5** Formálně řečeno černý udržel materiální rovnováhu, v ostré střední hře je však obvykle lehká figura platnější, nežli ji vyvažující pěšci. Pravda, v postavení na šachovnici rozhoduje konkrétní taktika. **23.Sxh7 Vh8** 23...Vg7 24.Sf4! a nelze 24...Jxf4 25.Ve1. **24.Vxf7** 24.Sf4? Dh5. Je třeba zdůraznit, že možnost vítězné kombinace se v postavení neobjevila náhodou, nýbrž v důsledku předchozího pozičního boje, v němž byl bílý úspěšnější. **24...Vd8** 24...Kxf7 25.Dd7+ Kf6 26.Vf1+. **25.Dxg4 Dxe3** 25...Kxf7 26.Vxb7+ Vd7 27.Vxd7+ Ke8 28.Vxa7 Dxe3 29.Sg6+ Kd8 30.Va8+. **26.Sg6! 1-0**

Favoritem superturnaje v San Sebastiánu byl Akiba Rubinstein, v těch letech nejvážnější kandidát zápasu o titul mistra světa. Rudolf Spielmann se však v první polovině turnaje ujal jasného vedení. Až nepovedená druhá část Spielmanna odsunula na 2.-3. místo., o půlbod za Rubinsteinem.

RUBINSTEIN - SPIELMANN

San Sebastián 1912

1.d4 e6 2.c4 f5 3.Jc3 Na tom není pochopitelně nic špatného. Avšak dnes jsou naděje bílého na zisk převahy ze zahájení spojovány téměř výhradně s okamžitým 3.g3, bílý tak zatím neurčuje vývin dámského jezdece. Po 3...Jf6 4.Sg2 Sb4+ může hrát 5.Jd2 i 5.Sd2. Teorie holandské hry byla ovšem tehdy v počátcích. **3...Sb4** Pro černého je nyní snadnější bojovat o klíčový bod e4. **4.Sd2 Jf6 5.g3 0-0 6.Sg2 d6 7.a3** Může se ukázat jako ztráta času, lépe nejdříve 7.Jf3; 7.e3!? s vývinem jezdece na e2. **7...Sxc3 8.Sxc3 Jbd7 9.Dc2** 9.Jf3 Je4 s vyrovnáním; opět bylo zajímavé 9.e3!? s dalším Jg1-e2. **9...c5** Asi zdravé řešení, když bílý poněkud zaostal ve vývinu. Ale za úvahu stálo i 9...Vb8!?, s myšlenkou bojovat o bílá pole pomocí b7-b5. Po 10.a4 pak 10...b6. **10.dxc5** Rubinstein asi zahájení černého nedocenil, hraje příliš nenáročně. Na 10.e3 by opět bylo zajímavé 10...Vb8!? Kvalitu strategie černého mohlo prověřit jedině 10.Vd1. **10...Jxc5 11.Jf3 Jce4 12.0-0** 12.Jd2 Jxc3 (12...Jxf2? 13.Sxf6) 13.Dxc3 a5 s přibližným vyrovnáním. **12...Sd7 13.Vfd1** Oslabuje bod f2, ke kterému to zde mají černé figury neobvykle blízko. Možná bílý chtěl v dalším pokračovat Sc3-e1, ale okolnosti (tlak soupeře na c-sloupci) to nedovolí. Z toho důvodu bylo vhodnější 13.Vad1. K vyrovnání směřovalo 13.Jd2 Sc6, protože na 14.Sxf6 Jxf6 15.e4 by černý disponoval silnou odpovědí 15...f4. Vidíme, že ačkoliv bílý nehrál zahájení energicky, stále se nemusel obávat nevýhody. Tak tomu ostatně obvykle bývá. V dalších tazích byla však přesná hra už nutností. **13...Vc8 14.Sxf6** Bílý již se ztrátou tempa mění střelce za jezdece, aby nějak eliminoval tlak na pěšce c4. To možná ještě při předchozím tahu neplánoval, ale ukazuje se, že nelze 14.Jd2? Jxf2 15.Kxf2 (15.Sxf6 Db6 16.c5 Vxc5 17.Sd4 Vxc2 18.Sxb6 Jxd1) 15...Jg4+ 16.Ke1 Db6. **14...Dxf6 15.Db3** Ve snaze vyhnout se trvalým pozičním ústupkům se bílý postupně zaplétá do problémů. Rovnováhu stále udržovalo "nehezké" 15.a4 a5 16.b3, i černá pozice má své slabiny. **15...Vc7 16.Je1** I po 16.Jd2 Jc5 17.Dc2 f4 by černý již měl iniciativu. **16...Jc5 17.Db4 17.Dc2?** Sa4. **17...f4 18.Jd3** Rubinstein se snaží oslabit soupeřův tlak výměnami. Spielmann udává alternativu 18.Jf3 fxc3 19.hxc3 e5 s útokem. **18...fxg3 19.fxg3 Jxd3 20.Vxd3** Bílý seznal plně obtížnost svého postavení a náhle hraje mnohem přesněji, než v úvodní fázi partie. Méně šancí na záchranu dávalo 20.exd3 Dd4+ 21.Kh1 Vf2, protože 22.Vd2 (jedině 22.Dc3 umožňuje pokračovat v odporu) by vybízelo k 22...Vxg2! 23.Vxg2 (23.Kxg2 Sc6+ 24.Kh3 h5 nebo 24.Kf1 Vf7+ 25.Ke2 Sf3+, vždy s matem) 23...Sc6 24.Dd2 Vf7, a pro bílého není vidět rozumnou obranu. **20...Df2+ 21.Kh1 Sc6 22.e4** Je třeba se smířit se "špatným střelcem". Ihned by totiž prohrálo 22.Sxc6? Dxe2 23.Vdd1 Vxc6 24.Dxb7 Vf2. **22...Vcf7 22...Sxe4?** 23.Sxe4 De2 24.De1. **23.Ve1** Opět nejhouževnatější. 23.Dd2 Dc5 s dalším vpádem věže; 23.Dxd6 De2. **23...a5!** Nikoliv ovšem 23...Dc2? 24.Vd2 Sxe4 25.Sxe4 Vf1+ 26.Vxf1 Vxf1+ 27.Kg2. Černý dovedně koordinuje možnosti

různých kombinací s pozičními hrozbami, a nakonec bude mít úspěch. **24.Dc3** Rubinstein by asi upřednostnil 24.Dxa5, kdyby býval docenil soupeřův 25.tah. Jen k malé výhodě černého by vedlo 24...Dxb2 25.Vd2 De5 (25...Db3 26.Db4) 26.Dxe5 dxe5. Proto 24...Dc2 A) 25.Dc3 Sxe4! s výhrou; B) 25.Dd2 Vf2!? (25...Dxc4 s nepříjemnou hrozbou Vf2) 26.Dxc2 Vxc2 27.Vf3 (27.Vxd6 Vff2 28.Sf1 Vxf1+ 29.Vxf1 Sxe4+ 30.Kg1 Vg2+ 31.Kh1 Vxb2+ 32.Kg1 Vg2+ 33.Kh1 Vd2+) 27...Vxf3 28.Sxf3 Vxb2 29.Vd1 Vb3 30.Kg2 Kf7 31.Vxd6 Ke7 32.Vd2 Vxa3 , tentokrát již s podstatnou výhodou v koncovce; C) 25.Vd2 Dxc4 (25...Sxe4? 26.Sxe4 Vf1+ 27.Vxf1 Vxf1+ 28.Kg2) 26.h4 by umožňovalo vzdorovat. **24...Dc5 25.b4** Nechce se smířit s trvalou poziční nevýhodou po 25.Vde3 a4, ale... **25...Sxe4!! 26.Vxe4** Dámu pochopitelně nešlo vzít pro mat. Těžko říct, zda nebyl z praktického hlediska nadějnější druhý způsob přijetí oběti po 26.Sxe4 Vf1+ 27.Vxf1 Vxf1+ 28.Kg2 Vg1+ 29.Kf3 Dh5+ 30.Ke3 (30.Kf4 e5+; 30.g4 Dh3+ 31.Kf2 Dxx2+ 32.Ke3 Vc1! 33.Dxc1 Dh6+) 30...Dh6+ 31.Kf3 Dxx2 Spielmann počítal zhruba sem a intuitivně usoudil, že útok černého je zde rozhodující. Ve své knize Spielmann uvádí jako relativně nejlepší obranu 26.Vf3! axb4 27.axb4 A) 27...Vxf3 28.Dxf3! (28.Sxf3 Vxf3 29.bxc5 Vf1#) ; B) 27...Dc6 28.b5 (28.Vxe4 Dxe4 29.Vxf7 Db1+) 28...Vxf3 29.Dxf3 Sxf3 30.bxc6 Sxc6 31.Sxc6 bxc6 32.Vxe6 se záludnou věžovou koncovkou, která s pěšcem navíc nemusí být vyhraná. Této koncovce se však černý může vyhnout po C) 27...Dh5 28.Vxf7 (28.Vxe4 Vxf3 29.Sxf3 Vxf3 30.De1 Df5) 28...Sxx2+ 29.Kxx2 Dxf7, s dámami na šachovnici by neměl být problém pěšce navíc uplatnit, bílý král zůstává odkrytý. Takže kombinace byla ještě silnější, než její autor posléze soudil. To není nijak výjimečná situace. Během partie vám intuice napovídá správné řešení, zatímco v klidu analýzy se snadno spokojíte s první nalezenou variantou. **26...Vf1+ 27.Sxf1 Vxf1+ 28.Kg2 Df2+ 29.Kh3 Vh1 30.Vf3** Je jasné, že bílý musí vrátit materiál, aby se vyhnul okamžitému matu. 30.Vf4 Dxx2+ 31.Kg4 Dh5#. **30...Dxx2+ 31.Kg4 Dh5+ 32.Kf4 Dh6+ 33.Kg4 g5! 34.Vxe6 Dxe6+ 35.Vf5** Po 35.Kxx5 Spielmann plánoval hrát 35...h6+ (dobré je také 35...Dg6+ 36.Kf4 Vc1) 36.Kf4 Ve1 A) 37.Dd3 De5+ 38.Kg4 Dg5+ 39.Kh3 Dh5+ 40.Kg2 Dh1+ 41.Kf2 Dg1#; B) 37.Dd4 Df7+ 38.Kg4 Dg6+ 39.Kh3 (39.Kf4 Dg5#) 39...Dh5+ 40.Kg2 Dh1+ 41.Kf2 Dg1#; C) 37.Ve3 Vf1+! 38.Vf3 Df7+ 39.Ke4 (39.Kg4 Vxf3 40.Dxf3 h5+) 39...Vxf3 40.Dxf3 Dxc4+ 41.Kf5 Df7+— s přechodem do vyhrané pěšcové koncovky. **35...h6** Zbytečné protišance by bílému dalo neopatrné 35...Dg6 36.Vf8+! (36.Vxx5 h5+ 37.Kf4 Vf1+) 36...Kxf8 37.Df3+. Rychleji vyhrávalo 35...De4+!? 36.Kxx5 h6+ 37.Kf6 (37.Kg6 Dg4+ 38.Kf6 Dg7+) 37...Ve1 , ale černý již může hrát jednoduše. **36.Dd3 Kg7** S hrozbou Kg6. **37.Kf3** 37.Dd5 h5+ 38.Kf3 (38.Kxx5 Dh6#) 38...Vf1+. **37...Vf1+ 38.Dxf1 Dxf5+ 39.Kg2 Dxf1+ 40.Kxf1 axb4 41.axb4 Kf6 42.Kf2 h5 0-1**

V každém případě bylo zjevné, že Spielmann, přes určitou nestabilitu výsledků, již spolehlivě náleží do světové elity, také krásou své hry. O to nepochopitelnější bylo jeho nepozvání do St.Peterburgu 1914, jednoho z nejslavnějších turnajů historie - je ovšem třeba poznamenat, že část té slávy byla získána dodatečně, když se ukázalo, že se jej kromě Laskera účastnili ještě další dva mistři světa, patřící mezi největší šachisty všech dob, Capablanca a Aljechin. Spielmann se však rozhodně musel cítit nesmírně ukřivděn nepozváním do tak ambiciózního turnaje, v němž naopak úplně zbytečně hráli veteráni Gunsberg a Blackburne. Následky takového rozčarování záleží na psychické odolnosti, zdá se však, že ta právě u Spielmanna nebyla nijak velká.

Turnaje se z méně známých důvodů nezúčastnili ani ostatní zástupci Rakouska - Uherska, tehdejší šachové velmoci. Spielmann si odnesl třetí cenu z předčasně ukončeného turnaje v Mannheimu. Do turnajové arény se vrátil v roce 1919. Velký úspěch zaznamenal v silném turnaji v Teplicích 1922, kde se dělil o 1-2. místo s Rétim, o půl bodu před třetím Ernstem Grünfeldem. Tehdy se již královský gambit vyskytoval v soubojích předních velmistrů čím dál tím řidčeji a Spielmann si získal pověst jeho posledního rytíře, přece však v klíčové partii zvítězil nad proslulým teoretikem.

SPIELMANN - GRÜNFELD

Teplice 1922

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Sc4 Jc6 Doporučeno Oldřichem Durasem. **4.Jf3** Přejchod do gambitu jezdcce je asi jedinou perspektivní reakcí na Durasovu variantu. **4...g5 5.0-0** Možná má bílý v této fázi raději hrát nějak jinak, ale zde se nepouštíme do rozboru zahájení. **5...d6 6.d4 Sg7 7.c3 h6 8.g3 g4** Lepší je asi aktivní 8...Sh3 , jak hrál Grünfeld proti Spielmannovi o rok později. Nejspíš proto celá výstavba vymizela z praxe. Mimochodem, na první pohled se zdá, že 8...fxg3 zkrátka nelze kvůli 9.Sxf7+ Kxf7 10.Je5+, podrobnější propoččet však nenaznačuje, jak by bílý mohl černého krále potrestat: 10...Ke7! 11.Vf7+ Ke8 12.Dh5 Jxe5 13.dxe5 gxh2+ 14.Kh1 Se6 (nebo i 14...Sg4 15.Dg6 Je7 16.Dxg7 Kd7) 15.Vxg7+ Kf8 16.Sxg5 De8 končí příznivě pro černého. **9.Jh4 f3 10.Jd2 Sf6 11.Jdxf3! gxf3 12.Dxf3** Typická myšlenka v gambitu jezdcce. Bílý má jen pěšce za figuru, ale má na své straně převahu ve vývinu, spolehlivější postavení krále, lepší kontrolu v centru a poslední v pořadí, nikoliv však významem, velmi silný tlak na f-sloupci. **12...Vh7** Po 12...Sh3 by bylo pro bílého obtížnější prokazovat dostatečnou kompenzaci za obětovaný materiál. **13.Jg6!** Oproti stejnému manévru přes pole g2 je zde doplňková hrozba e4-e5, která nutí černého k vyjádření. 13.Jg2?! Sh3. **13...Vg7** 13...fxg6? 14.Sxg8 Vg7 15.Sd5 Se7 16.Sxh6 Vh7 17.Sf7+ Vxf7 18.Dxf7+ Kd7 19.d5 Je5 20.De6+ Ke8 21.Vf8#. **14.Jf4 Sg4 15.Dg2 Sg5 16.h3 Sd7?** Jezdec na h5 bude příliš nebezpečný. Šance na obranu uchovávalo 16...Sxf4 17.Sxf4 Sh5, i když po 18.e5 není o dostatečné kompenzaci bílého sporu. **17.Jh5 Vh7 18.e5!** Otevření hry je katastrofou pro nevyvinuté síly černého. **18...dxe5 19.De4 f5 20.Vxf5 Sxf5 21.Dxf5 Ve7** 21...Dd7 22.Dg6+ Vf7 23.Sxg5 hxg5 24.Dxg8+ Vf8 25.Jf6+ Ke7 26.Dg7+. **22.Sxg5 hxg5 23.Vf1 Dd6** 23...Jh6 24.Jf6+ Kf8 25.Dg6 s rychlým matem. **24.Sxg8 exd4 25.Df8+ Kd7 26.Dxa8** Snadno vyhrávalo také 26.Jf6+ Dxf6 27.Dxf6 Vxg8 28.Df5+ Ve6 29.cxd4. Spielmann hledá nejrychlejší výhru a nebojí se přitom jednoho či dvou šachů. **26...Dc5 27.Jf6+ Kd6 28.Df8 De5 29.Kg2 d3 30.Vf2 De1 31.Dh6 1-0**

Ve stejném roce se ještě na velkém turnaji v Piešťanech rozdělil o 2-3. místo s Aljechinem, o půl bodu za Bogoljubovem. Období 1923 - 1925 však pro něho nebylo příliš úspěšné a tak se mohlo stát, že do Semmeringu 1926 byl pozván až jako náhradník. Ale právě na domácí rakouské půdě dosáhl největšího turnajového úspěchu! Největším favoritem byl již zjevný kandidát na nejvyšší titul Aljechin, ten však velmi špatně startoval. Dokázal se sice urputným úsilím dotáhnout, avšak v posledním kole Spielmann obhájil svůj půlbodový náskok ve vzájemné partii černými figurami!

V dřívější fázi turnaje byla v souboji o průběžné vedení klíčová partie se Saviellym Tartakowerem. Kromě pozoruhodných okamžiků se v partii vyskytují i zjevné nepřesnosti, ale právě taková tvrdě vybojovaná vítězství jsou nezbytnou součástí turnajového úspěchu.

TARTAKOWER - SPIELMANN

Semmering 1926

1.Jf3 d5 2.d4 Jf6 3.c4 e6 4.Sg5 Jbd7 5.e3 c6 6.Jbd2 V té době v dámském gambitu populární vývin, často jej používal i Capablanca. V daném postavení mohl bílý hrát nejdříve 6.Sd3 s další rochádou a o vývinu jezdcce rozhodnout až podle reakce černého. **6...h6 7.Sh4 Se7 8.Sd3 0-0 9.0-0 c5** Přesnější bylo nejdříve 9...b6, jak uvidíme následně. **10.Vc1 b6** Ve hře proti izolovanému pěšci by se tah h7-h6 mohl projevit jako závažné

oslabení. **11.cxd5** Logičtěji vyhlíží okamžité 11.Je5. Po 11...Jxe5 (11...Sb7 12.f4) 12.dxe5 Jd7 13.Sg3 Sb7 14.cxd5 exd5 15.f4 má bílý na královském křídle zajímavé útočné vyhlídky. Černý by mohl v centru reagovat pružněji s pěšcem ještě na c6, viz poznámka k devátému tahu. **11...exd5 12.Je5** Více v souladu s předchozí výměnou by byl plán 12.b3 Sb7 13.De2 , třebaže s nezřetelnými vyhlídkami na zisk nějaké převahy. **12...Jxe5** Nabízí lepší vyhlídky, než 12...Sb7 13.f4. **13.dxe5 Jg4 14.Sg3 f6 15.exf6 Sxf6** Černý šikovně uvolnil sevření, dokonce získal určitou převahu v centru. Trumfem bílého by mohla být oslabená diagonála b1–h7. **16.h3** V této fázi Tartakower zřejmě vychází z nesprávného hodnocení pozice. Přednost zasluhovalo prosté 16.b3 , omezující možnosti černého na dámském křídle. Pokračuje-li černý jako v partii 16...Je5, je možné 17.Sxe5! - aby zvýraznil své šance na oslabené bělopolné diagonále, vzdává se dvojice střelců. Na 17...Sxe5 není dobré 18.Dh5 Dg5!, bez dam by měl ovšem černý navrch (nikoliv 18...Df6 19.f4 Sb2 20.Dxd5+ Se6 21.Dxe6+ Dxe6 22.Sc4). Možné je však 18.f4 s iniciativou. Zajímavá pozice s oboustrannými vyhlídkami pak vzniká po 16...De7 17.Jf3. **16...Je5 17.Se2** Při svém předchozím tahu bílý možná nevzal v úvahu, že na 17.Sb1 následuje nepříjemné 17...Sa6; 17.Sxe5 by nyní, se zahraným h2-h3 místo b2-b3, bylo mnohem méně výhodné. **17...Sf5** Černý překonal jisté problémy v zahájení a může již bojovat o iniciativu. Bílý v této snaze ovšem nehodlá zaostávat. **18.Jf3 Jxf3+ 19.Sxf3 Sxb2 20.Sxd5+ Kh8** Obtížná pozice! Záleží na tom, která pěšcová falanga bude mobilnější. V koncovce by měl navrch černý, ale ve střední hře může být postup bílého v centru velmi účinný. **21.Vc4!?** Bílý jistě zvažoval i 21.Sxa8 Sxc1 22.Dxc1 Dxa8 23.Se5, bez vážnějších rizik. Postup v partii je ambiciózní, jeho slabinou je však setrvání černopolného střelce v poměrně pasivitě. **21...Vc8 22.e4 Sh7 23.De2 Df6!** Alternativa v podobě oběti kvality po 23...Sd4 24.Sb7 Ve8 25.Kh1 se černému oprávněně nezdála atraktivní. **24.e5** Někdy nastává i taková paradoxní situace, že nepřipravený postup volného pěšce významně omezí vlastní figuru. Přednost zasluhovalo 24.Kh1. **24...Dd8 25.Vd1?** Jak 25.Se6 Vc6, tak 25.Dxb2 Dxd5 je jasně výhodné pro černého, porovnejte s poznámkou k 21. tahu. Střelec je omezen vlastním pěšcem, zato soupeřův získal více svobody, když nelze vybudovat "hráz" f3+e4. Správné však bylo 25.Se4 s ostrou hrou, v níž by bílý mohl oprávnit svůj 21. tah. **25...Sd4 26.Sf3 26.Se4?** Sxe4 27.Dxe4 Sxf2+. **26...De7 27.Sg4 Vce8 28.Sh5 Vd8 29.Kh2** Vypadá jako přehlédnutí, ale možná Tartakower v časové tísní (hrálo se s kontrolou 2 hodiny na 30 tahů) úmyslně směřoval do následující zápletky. Ostatně i po 29.Kh1 bylo možné kombinační řešení: 29...Sxf2 30.Vxd8 (30.Sxf2 Vxd1+ 31.Dxd1 Vxf2 32.Dd6 Dxd6 33.exd6 Vd2 34.Vf4 g6 35.Sg4 Vxd6) 30...Dxd8 31.e6 (31.Sxf2 Sd3) 31...Sd3 32.e7 Sxe2 33.exd8D Vxd8. **29...Sxf2! 30.Sxf2 Vxd1 31.Sh4 De6 32.Dxd1 Dxc4 33.Dd6 Vf1** Nejspíš nikoliv nejlepší, ale spielmannovsky elegantní. V případě zdánlivě pasivního 33...Vg8 by měl černý v záloze protiútok na bod g2: 34.De7 Se4 se snadnou výhrou. **34.e6 34.Sg3 Dc1. 34...Dxh4 35.e7 Dxh5 36.Dd8+ Sg8 37.e8D Dxe8 38.Dxe8 c4** Materiálně je nyní pozice zhruba vyrovnaná, ale černý má šance na výhru, protože jeho král je v bezpečí a dáma bývá pozoruhodně bezmocná proti volnému pěšci, spolehlivě podporovanému věží a lehkou figurou. Bílý potřebuje rychle rozvinout protihru proti králi, s cílem vytvořit podmínky alespoň pro věčný šach. **39.g4! c3 40.Dc8 Vf3 41.g5** Nebezpečnější by tento postup byl, kdyby bylo možné na g5 dobírat pěšcem. 41.h4 by prakticky vynucovalo 41...Vf4 (hrozí Vc4) 42.Dxc3 Vxg4 A) 43.Kh3 Se6; B) 43.Dh3 h5 44.a3 (44.Da3 Vxh4+ 45.Kg3 Vg4+) 44...a5 45.De3 Vxh4+ 46.Kg3 Vg4+ 47.Kf2 Vg6 s postupnou výhrou; C) 43.Da3 Vxh4+ (43...a5 44.De7 a nelze 44...Sxa2?! 45.De2 Vxh4+ 46.Kg3 Va4? 47.De8+) 44.Kg3 Vh5 45.Dxa7 Va5 46.Dxb6 Vxa2. Tato zvláštní koncovka není rozebírána v literatuře. Domnívám se, že černý má slušné praktické šance na výhru, jeho střelec kontroluje "správný roh". **41...hgx5 42.Kg2?** Před mnohem obtížnější úlohou by černý stál po 42.De8 Vf6 43.Dc8, i když 43...Vh6! by mu vyhlídky na výhru uchovalo. (43...Vf2+ 44.Kg3 Vxa2 45.De8! vynucuje remis). 44.Dxc3 g4. **42...Vd3 43.De8 Vd6 44.Dc8 44.Dh5+ Vh6 45.De2 Sf7** a černý postupně zkoordinuje své síly. **44...Vd2+ 45.Kf3**

c2 Na předposlední řadě je pěšec příliš nebezpečný. **46.Ke3** 46.De8 Vd8! 47.Dh5+ (47.De3 Vd3) 47...Sh7 48.Dxg5 Vd1 49.De7 c1D 50.De8+ Sg8 51.Dh5+ Dh6. **46...Vh2** **47.h4** 47.Kd3 b5. **47...Vh3+** **48.Ke4** 48.Kd2 Vxh4 49.Kxc2 Vc4+. **48...Vxh4+** **49.Kf5** 49.Ke5 Vc4 50.De8 Ve4+ 51.Kxe4 c1D 52.Dh5+ Sh7+. **49...Vh1 0-1**

Vítězství, možná spolu s odřeknutím Laskera a Bogoljubova, Spielmannovi vyneslo pozvání na superturnaj v New Yorku 1927. Tam se mu příliš nedařilo, za povšimnutí stojí poněkud bázlivá hra s mistrem světa Capablancou. Poté, co byl Capablanca ve stejném roce sesazen z trůnu Aljechinem, se však v následujícím střetnutí Spielmann pořádně osmělil. Po nečekané porážce se Capablancovi v důležitém turnaji již nepodařilo dostihnout vedoucího Bogoljubova.

CAPABLANCA - SPIELMANN

Bad Kissingen 1928

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Jc3 Jf6 4.Jf3 dxc4 5.e3 b5 6.a4 b4 7.Ja2 e6 8.Sxc4 Tento postup proti slovanské hře se zprvu osvědčil v partii Aljechin-Tarrasch, Hastings 1922, záhy však byly nalezeny možnosti, jak využít dočasné absence jezdců a2 ve hře. **8...Se7** Přesnější je nejdříve **8...Sb7**. **9.0-0** Euwe navrhl zajímavou oběť **9.a5!?** **Dxa5 10.Sd2 Db6 11.Da4**, a pro černého není snadné eliminovat iniciativu soupeře. **9...0-0 10.b3?!** Tato dvojsečná idea byla vyzkoušena ve známé partii Réti-Lasker, Ostrava 1923. Tam se ale hrálo nejdříve **10.De2 Jbd7** a teprve potom **11.b3**. V naší partii černý využije možnost reagovat na předčasně vyjasněný záměr bílého aktivnějším vývinem jezdců. Výše zmíněná partie Aljechin - Tarrasch pokračovala **10...Sb7 11.Vd1 Jbd7 12.e4 a5 13.Sg5 Ve8 14.Jc1 Db6 15.Jb3** s výhodou bílého. Přesnější je ale **11...a5 12.e4 c5 13.dxc5 Dc7**. **10...c5 11.Sb2 Sb7 12.Jc1** I po **12.De2 Jc6 13.Sa6 Sxa6 14.Dxa6 Db6** by černá pozice byla již o něco příjemnější. Capablanca navíc musel brát v úvahu turnajovou tabulku, nemohl se smířit s bojem o remízu bílými hned od počátku. **12...Jc6! 13.dxc5** Větší problémy by bílý měl po **13.Jd3 cxd4 14.Jxd4 Ja5**. **13...Ja5 14.Je5!** Bílý nechtěl hrát koncovku po **14.Se2 Dxd1 15.Vxd1 Sxc5** s nepříjemnou slabinou na b3; úplně špatné by bylo **14.Jd3 Jxc4 15.bxc4 a5**, všichni pěšci dámského křídla bílého by zůstali chronicky slabí. **14...Jxc4 15.Jxc4 Sxc5** Díky dvojici střelců má nyní černý malou výhodu. **16.Jd3 Dd5! 17.Jf4?** Capablanca, bojující o průběžné vedení v důležitém turnaji, byl zřejmě rozladěn dosavadním vývojem partie a dopustil se závažné chyby. Na místě bylo **17.f3 Se7** (**17...Sa6 18.Jxc5 Dxc5 19.Sd4** s vyrovnáním) **18.e4** s omezením působnosti bělopolného střelce. **17...Dg5** Náhle jsou problémy bílého vážné, protože jeho figury ztratily koordinaci. **18.Sxf6** Aby zabránil dalšímu **Vfd8** a **Je4**, mění bílý i druhého střelce. Jenže zatímco jeden z jeho jezdců se může dlouhodobě udržet na opěrném bodě c4, druhý nemá perspektivy. **18...Dxf6 19.Vc1 Vfd8 20.Dh5 Vac8 21.Vfd1 21.Ja5 g6. 21...g6 22.Vxd8+ Dxd8 23.De5 23.De2 Dg5. 23...Se7!** Černý plánuje nejdříve optimalizovat postavení svých figur a potom připravit, bude-li to nutné, nástup pěšců na královském křídle, kde nejdříve vynutí nějaké oslabení. **24.h3** Bílému by nepomohlo **24.Db5 Vc7**. **24...Vc5! 25.Da1 Sf6 26.Vd1?** Černý postupně zvyšuje své ovládnutí šachovnice. Po **26.Db1** by pravděpodobně pokračoval **26...Sc3. 26...Vd5! 27.Vxd5 exd5 28.Je5?** Další přehlédnutí. Ale kdo by se divil, když soupeř, kterého jste trochu podceňovali, Vás náhle v partii brilantně přehrává. Ani **28.Jb2** neslibovalo dlouhý odpor, protože přemístění pěšce z e6 na d5 usnadnilo otevření pozice a zvýraznění převahy střelců. Například **28...Dc7 29.Db1 d4 30.Jc4 Sg5. 28...Dd6 29.Jfd3 Sa6 30.De1** Ještě pokračuje k časové kontrole. **30...Sxe5 31.Jxe5 Dxe5 32.Dxb4 Sd3 33.Dc5 Db8 34.b4 Db7 35.b5 h5 36.Dc3 Sc4 37.e4 De7 38.exd5 Sxd5 39.a5 De4 0-1**

V Bad Kissingenu hrál Spielmann spíše druhé housle, zato v Karlových Varech 1929

dlouho vedl. Dokázal se vzpamatovat z porážky s Nimcovičem a v předposledním, dvacátém kole, pozoruhodnou nátlakovou hrou opět velmi pěkně zdolal geniálního soupeře! Tím znovu předstihl Capablancu o půl bodu a před posledním kolem vedl společně s Nimcovičem. Mimochodem tak Spielmann vyrovnal svou bilanci s Capablancou, pozdější dvě partie skončily remízou. Jeho dvě výhry si kvůli svému obsahu zaslouží uvedení obě.

SPIELMANN - CAPABLANCA

Karlovy Vary 1929

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jc3 d5 4.Sg5 Jbd7 5.e3 c6 6.cxd5 exd5 7.Sd3 Sd6 Ambiciózní výstavba s pověstí riskantní. Tehdy se jednalo o úplně neobehrané rozvětvení. V ideálním případě černý dále plánuje Jd7-f8-g6 a potom h7-h6. **8.Jge2** Tento způsob vývinu byl zaveden do praxe v 32. partii zápasu Aljechin - Capablanca, Buenos Aires 1927. Tam stál černý střelec tradičně na e7. Je otázkou, zda ve změněných podmínkách přece jen neslibuje více standardní 8.Jf3, s případným 8...Jf8 9.Je5. **8...Jf8 9.Dc2 h6?!** Vzpomínka na zmíněnou partii, ve které byla iniciativa bílého na královském křídle velmi nebezpečná, mohla Capablancu odradit od přípravy krátké rochády. V tomto konkrétním případě se ale snad dalo hrát 9...Jg6 10.Jg3 0-0 (nikoliv však 10...h6 11.Sxf6 Dxf6 12.Jh5 Dg5 13.Jxg7+ Kf8 14.Jf5 Dxd2 15.0-0-0 s iniciativou) s přijatelnou protihrou, není nebezpečné 11.Jh5 Se7 12.Jxf6+ Sxf6 13.Sxf6 Dxf6 14.h4 h6. **10.Sh4 De7** Pole g6 je pro jezdce nyní nedostupné a výstavba černého ztratila značnou část své původní logiky. Jeho pozice je náhle velmi nepohodlná. **11.a3?!** To není příprava expanze na dámském křídle, jde o postup e3-e4. Samozřejmě nešlo 11.0-0? Sxh2+ 12.Kxh2 Jg4+ 13.Kg3 g5; lepší však bylo vývinové 11.0-0-0 Sd7 (11...Se6 12.f3!) 12.Kb1 s jasnou převahou, na rozdíl od pokračování v partii, černý kvůli úderu na d5 ani rochovat nemůže. Je třeba poznamenat, že postup e3-e4 bílému neutěče, zbrklé 12.e4 g5 13.Sg3 dxe4 14.Jxe4 Jxe4 15.Sxe4 0-0-0 16.d5 c5 17.b4 by černému umožnilo získat obětí pěšce 17...c4 18.Dxc4+ Kb8 získat dobré protišance. **11...Sd7** Černý nemohl vyvinout střelce aktivněji, aby nepřekryl e-sloupec své dáme. 11...Se6 12.f3! **12.e4** Černý byl dobře připraven na 12.b4 a5. S králem na e1 ovšem nemá postup v centru potřebnou účinnost. **12...g5 13.Sg3 dxe4 14.Jxe4 Jxe4 15.Sxe4 Sxg3?!** Černý stál před úlohou, nějak zkoordinovat své síly a eliminovat případné nebezpečí postupu d4-d5. Pokud následující rozbor neobsahuje zásadní omyly, bylo lepší 15...Je6 A)16.Vd1 Jf4 s protihrou; B)16.0-0 Sxg3 (teprve nyní, když nehrozí ohrožení opožděného pěšce na h-sloupci) 17.fxd3 0-0 s protišancemi; C) 16.0-0-0 Jc7 17.Jc3 0-0-0 a černý se drží, například nic neslibuje 18.Vhe1 (18.d5 c5 - srovnejte s možnostmi v partii) 18...Vhe8 19.Sxc6 Dxe1 20.Vxe1 Vxe1+ 21.Kd2 Ve6. **16.hxg3** Černý zřejmě volil k výměně na g3 takový moment, aby bílý nemohl dobírat jezdce. Ale slabý pěšec na polootevřeném sloupci představuje doplňkový problém. A v porovnání s variantami v předchozí poznámce je zde ještě jedna vážná nuance - zmizel blokující střelec z pole d6, a tak v některých variantách již na d4-d5 nelze odpovídat c6-c5, kvůli dalšímu postupu pěšce. **16...Dd6** Pokus o profylaxi na bodech c6 a d6. Postup analogický předchozí poznámce nyní vedl, jak je zdůvodněno výše, k jasné převaze bílého: 16...Je6 17.0-0-0 A)17...0-0-0 18.Jc3 (18.d5 Jc5 19.dxc6 Dxe4 20.cxd7+ Vxd7 a černý se drží) 18...Kb8 19.d5 cxd5 20.Sxd5 s nepříjemným tlakem B) 17... Jc7 18.Jc3 0-0-0 (18...Df6 19.d5 cxd5 20.Sxd5 a ani nelze 20...0-0-0 21.Je4) 19.d5 B) 19...cxd5 20.Jxd5 Dd6 (20...De5 21.f4 gxf4? 22.Vh5) 21.Vd3) B) 19...Df6 20.d6 Je6 21.Jd5. **17.0-0-0 Se6?** Iniciativa bílého by postupně narůstala po 17...0-0-0 18.Jc3 Kb8 19.Vhe1; bylo však nutné pokusit se uvést do hry jezdce po 17...Jg6. V každém případě chybná výměna na g3 přivedla černého zpět do problémů, ze kterých se postupně vysvobozoval po nesprávném 11. tahu bílého. **18.Jc3** Nyní je d4-d5 nesmírně silná hrozba, černý však měl svůj plán...

18...Dc7 19.Jb5!! Po 19.d5 cxd5 20.Sxd5 0–0–0 by černý náhle úspěšně držel obranu. Kouzlo však nevyšlo, jak tomu obvykle bývá, když se snažíme napravit defekty v rozehraní partie pomocí vyumělkované taktiky. Pro nás smrtelníky je potěšující, že i velký Capablanca se tentokrát dopustil stejné chyby. **19...Dd7 20.d5 cxb5 21.dxe6 Dc8** Striktně jediné. **22.exf7+ Kxf7 23.Vd6!** Rýsuje se rozhodující dominance bílých figur v koncovce. **23...Dxc2+ 24.Kxc2 Ve8 25.Sxb7** Dovedeme si představit, jakou radost Spielmann v tomto okamžiku prožíval. Jenže to je často na překážku přesnosti v technické fázi partie. Přesnější bylo 25.Kd3 s udržováním oné dominance, neboť nelze 25...Je6 26.Sd5. Na materiální zisky byl ještě chvílku čas. **25...Ve2+ 26.Kd3 Vxf2** Po f-sloupci se lze vrátit do obrany, nešlo 26...Vxb2 27.Ve1 s téměř matovým útokem, po 27...Vh7 28.Sd5+ (28.Se4 Ke7) 28...Kg7 29.f3! přijdou rozhodující ztráty. **27.Ve1 Vf6 28.Sd5+ Kg6 29.Vxf6+ Kxf6 30.Ve8 h5 31.Va8 31.Kc3!?** **31...h4! 32.gxh4 gxh4 33.Vxa7** Samozřejmě nešlo 33.Kd4? Je6+; ale snadnější cestou k výhře mohlo být 33.Sf3!?, když bílý zatím udržuje vazbu na poslední řadě a zdůrazňuje převahu střelce nad jezdcem v této koncovce. Například 33...Jg6 (33...Ke5 34.Ke3 Jg6 35.Vxh8 Jxh8 36.Sh5! s vyhranou obdobou pěšcové koncovky) 34.Vxh8 Jxh8 35.Kd4 s lehkou výhrou. **33...Ke5 34.Sc6 h3 35.gxh3 Vxh3+ 36.Kc2 b4!** černý se brání nesmírně houževnatě a vynalézavě! 36...Je6 37.Sxb5 Jd4+ 38.Kb1 Jxb5 39.Va5 Vb3 40.Ka2. **37.axb4 Je6 38.Sa4 Jf4?** Definitivní šlápnutí vedle. Pozice po 38...Jd4+ 39.Kb1 Vh8 by se v praktické partie bílému nevyhrávala vůbec snadno. **39.Ve7+ Kd6** Černý možná v časové tísní nedocenil buď 39...Kd4 40.Sc6, nebo 39...Kd5 40.Vd7+ Kc4? 41.b3+ Kxb4 42.Vd4+. **40.Vd7+ Ke5 41.Sc6** Bílé figury stihly zaujmout optimální pozice, černý jezdec se vrátil k předchozí smutné roli, takže závěr nevyžaduje komentář. **41...Vh6 42.b5 Vd6 43.Ve7+ Ve6 44.Vc7 Kd6 45.Vc8 Ve2+ 46.Kc3 Ve3+ 47.Kc4 Ve2 48.Vd8+ Kc7 49.Vd7+ Kc8 50.Kc5 Vxb2 51.Kb6 Ve2 51...Je6 52.Ve7 Jd8 53.Sd7+ Kb8 54.Ve8. 52.Vc7+ Kd8 53.Vd7+ Kc8 54.Vd4 Je6 55.Sb7+ Kb8 56.Vc4 1–0**

V posledním kole Nimcovič pěkně vyhrál, zatímco Spielmannovi se nepodařilo vyhrát nadějnou pozici. Skončil tak na skvělém 2-3. místě spolu s Capablancou, o půl bodu za vítězným Nimcovičem. Je jasné, že navzdory určité nestabilitě Spielmann patřil ve dvacátých letech svými turnajovými výsledky k užší světové elitě.

V San Remu 1930 a Bledu 1931 příliš neuspěl, kromě již zmiňovaného pozoruhodného "profesionálního remízového bloku" proti Aljechinovi v jeho největší formě. Za zmínku stojí, že nakrátko vystupoval jako československý reprezentant.

Hned další rok však Spielmannovi přinesl největší triumf v jednom z jeho proslulých krátkých zápasů. Znovu v Semmeringu! Kromě exšampióna Capablancy byl Jefim Bogoljubov v tomto období jediným reálným kandidátem na zápas s Aljechinem. V zápase se ujal vedení, potom však poněkud podcenil situaci a Spielmannovi se podařil zvrát! V závěru si již vítězství nedal vzít, přičemž se za těsného stavu nezalekl dvojsečné oběti figury!

SPIELMANN - BOGOLJUBOV

Semmering 1932, 9.partie zápasu

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.f3 c5 4.d5 d6 5.e4 e5 Neobyčejný postup. Po 5...Sg7 bychom před sebou měli dnes běžnou strukturu z rodiny Benoni. **6.Sd3** Možná bylo vhodnější obyčejné 6.Jc3, protože střelec před sebou nemusí mít příznivější perspektivu, než býti vyměněn přes pole h3. Nebo již Spielmann předvídal soupeřovu agresivní výstavbu a svou elegantní reakci? To je sotva možné. **6...Jh5!?** Z hlediska hry na vyrovnání bylo vhodnější 6...h5, s cílem vyměnit "špatného" střelce. Bogoljubov však hraje agresivně, protože jen výhra partie mu uchovává naději na celkové vítězství v zápase. **7.Je2 f5 8.Se3 f4 9.Sf2 g5**

10.g4 Jinak by černý sám postoupil na g4. **10...Jf6 11.h4** Typická situace při takovéto blokadě. Bílý nesmí otálet, jinak by se po h7-h5 zmocnil iniciativy soupeř. **11...gxf4 12.Sxh4 h5 13.g5** K vyrovnání stačilo 13.Sf2 s další případnou výměnou na h5, ale Spielmann má v daném postavení oprávněně větší ambice. **13...Jh7!?** Doslova láká soupeře k následující oběti. Té se mohl černý vyhnout po 13...Jfd7, s kontrolou klíčového bodu e5, ale po 14.Kd2!?! by si jeho figury poněkud navzájem překázely. **14.Jxf4!!** Tak smělá myšlenka si zaslouží nejvyšší uznání i v případě, že výhru bílého nebude možné prokázat. **14...exf4 15.e5 Se7** Po 15...dxe5 16.Sg6+ Kd7 17.Jc3 nelze všechny hrozby bílého pokrýt. **16.e6 Sxg5 17.Sf2** Kompenzace bílého je zjevná na první pohled, přesné hodnocení šancí však nikoliv. Strategie bílého je jasná - rychlé dokončení vývinu a využití početní převahy v okolí černého krále. Pěšec na e6 spoluvytváří motivy různých kombinací. A přece se na první pohled nezdá, že by osud černého musel být zpečetěn. Klíč k řešení problémů by mohl spočívat ve vhodném načasování vrácení přebývajících materiálu, jak je ostatně v obdobných situacích obvyklé. **17...Sf6** Na první pohled by se mohlo zdát, že problémy černého lze vyřešit pomocí 17...Jf8 18.Jc3 Jbd7 19.exd7+ Sxd7. Zde však může bílý soupeři znepříjemnit život zdánlivě naivním 20.De2+! De7 (20...Se7 21.Sh4) 21.Je4 s ideou 21...0-0-0 22.Jxg5 Dxxg5 23.Sh4. **18.Sg6+!** Vnáší do pozice černého disharmonii. **18...Ke7 19.Jd2 Jg5 20.Dc2 Vh6** Zdá se, že černý přeceňuje své postavení. To není u Bogoljubova zásadní překvapení. Nutné bylo řešení typu 20...Jd7 21.exd7 Kxd7. **21.0-0-0 Dg8 22.Sf5 Ja6 23.Vdg1 Dh8 24.Sh4** Teď se již situace černého jeví zcela beznadějná. **24...Jb4 25.Db1 Jh7 26.Sxh7 Sxh4** Po 26...Dxh7 27.Sxf6+ Kxf6 je nejjednodušší 28.Je4+ 28...Ke7 29.Vg5 nebo 29.Vh4. Podle všeho však vyhrává dokonce i výměna dam: 28.Dxh7 Vxh7 29.Je4+ Ke7 30.Vxh5 Vxh5 31.Vg7+ Kf8 (31...Kd8 32.e7+) 32.Vf7+ Kg8 33.Jf6+ Kh8 34.Jxh5 Sxe6 (34...Jd3+ 35.Kc2 Je5 36.e7) 35.dxe6 Jd3+ 36.Kc2 Je5 37.Vxb7 Ve8 38.Jf6) Ani lepší 29...Ke5 30.Vd1 nevypadá příznivě. To jen pro ilustraci, jak je zde pozice bílého již silná. **27.Vxh4 Dxh7 28.Je4 Vg6 29.Jg5 Dg7 30.Vxh5 b5 31.a3 Ja2+** 31...Ja6 32.Df5 Sb7 (32...Sxe6 33.Ve1 Jc7 34.Vh7) 33.Vh7 Dxh7 34.Jxh7 Vxg1+ 35.Kc2 Vg2+ 36.Kb1 Vg1+ 37.Ka2 Vg7 38.Df6+. **32.Dxa2 Dd4 33.Ve1 Sa6 34.Vh7+ Vg7 35.Vxg7+ Dxxg7 36.Db1 bxc4 36...Dxxg5 37.Dh7+; 36...Vh8 37.Df5 Vh2 38.Df7+ Dxf7 39.exf7+ Kf8 40.Ve8+. 37.Vh1 Vh8 38.Vxh8 Dxh8 39.Dg6 Df8 40.Jh7 1-0**

Právě po tomto novém velkém úspěchu začala pozvání na ty nejvýznamnější turnaje přicházet řídkěji, což sám Spielmann zjevně považoval za nespravedlnost. Skončil pátý v Moskvě 1925 a druhý za Aljechinem v Margate 1938. Hrál spíše na lokálních turnajích a také na několika turnajích v Nizozemí s účastí Euwa, Finea a Bogoljubova. Jeho nejlepší partie zůstávaly brilantní jako vždy.

Nevíme, jak by si Spielmann vedl coby veterán. Zasáhla politika, v tehdejší Evropě doslova nechutná. Po Anschlusu trávil Spielmann nějaký čas v Československu, již po Mnichově odsud za obtížných podmínek psal mecenáši Ludwigu Collijnovi, který kdysi organizoval jeho delší pobyt ve Švédsku v letech 1919/1920. Collijn zemřel krátce po Spielmannově příjezdu, a i jinak byly okolnosti velmi obtížné. Hovořívá se také o krádeži rukopisu knihy, jejíž vydání mělo Spielmannovi v obtížné době pomoci zajistit existenci. Jedinou spolehlivou informací, kterou nyní máme, je Spielmannova smrt ve Stockholmu v roce 1942. Budeme-li mít v budoucnu k dispozici nějaké relevantní prameny, informace doplníme. To se týká i životopisných informací obecně, které v této skromné stati zatím nejsou uváděny.

*V budoucnu bude článek (snad) rozšířen
Jiří Štoček*